

TYÖTAPATURMA-ASIOISSA KORVAUKSET RATKAISTAAN PITKÄLTI LÄÄKETIETEELLISEN SYYHYTEYDEN PERUSTEELLA

Työntantajalla on lakisääteinen velvollisuus vakuuttaa työntekijänsä tapaturmien ja ammattitautien varalta, ja vakuutus on siten osa työntekijän työsuhteeseen perustuvaa sosiaaliturvaa. Myös yrittäjä voi ottaa itselleen vapaaehtoisen vakuutuksen työtapaturman varalta., jos hänellä on yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus (=YEL-vakuutus).

Työtapaturma vakuutukseen kuuluu kaikenlainen työ, jota tehdään työsuhteessa. Työsopimuslaissa työsuhteella on neljä perustunnusmerkkiä, sopimus, työntekeminen toiselle, vastikkeellisuus sekä työnantajan johto- ja valvontaoikeus.

Työtapaturmavakuutus on muihin vakuutus – ja sosiaaliturvan muotoihin ensisijainen vakuutus. Mikäli voimassa olevaa vakuutusta ei ole, korvauksen maksaa Tapaturmavakuutuskeskus. Kyseessä voi olla vakuuttamisen laiminlyönti tai ns. pientyönantaja, jolla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta.

Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden.

Työtapaturman määritelmä sisältää lain mukaan seuraavat kolme osaa:

- 1) tapaturman kriteerit tulee olla täytetyt
- 2) seuraus eli vahinko, joka on syy-yhteydessä tapaturmaan
- 3) olosuhteet, joissa tapaturma on sattunut.

Äkillinen tarkoittaa tapahtuman yhtäkkisyyttä ja nopeutta (esim. kaatuminen, kirveen lipsahdus sormeen, putoaminen, törmäys), eli kyse on lyhytkestoinen tapahtuma.

Odottamaton tarkoittaa, että kyseessä on työntekijän tahdosta riippumaton tapahtuma, eli työntekijän kannalta ennalta arvaamaton ja yllättävä.

Olosuhteet, joissa aiheutuneet tapaturmat korvataan, luetellaan laissa: esim. työntekopaikan alueella, asunnon ja työpaikan välisellä matkalla, ruokailu- ja virkistystauolla työpaikan alueen läheisyydessä. Työntekopaikan alueella muuten kuin työtä tehdessä sattunut tapaturma on työtapaturmana korvattavana, mikäli tapaturmahetken toiminta liittyy työpaikan oloon. Työnantajan järjestämässä juhlassa tai matkalla niihin ja kotiin sattunut tapaturma korvataan lähtökohtaisesti työtapaturmana, vaikka esimerkiksi pikkujouluja ei järjestettäisi työpaikalla.

Tapahtumalla tarkoitetaan esimerkiksi työkalun aiheuttama iskuja, työkoneen alle jäämistä, käden osumista koneen terään, horjahtaminen alas tikkailta tai aseella uhatuksi joutumista ryöstö-asiakaspalvelutilanteessa.

Vamma tai sairaus on tapahtuman seuraus eli vahinko. Sen pitää aiheutua, kuten yllä on mainittu, tapahtumasta eli vamman tai sairauden pitää olla syy-yhteydessä tapahtumaan.

Käytännössä tärkein ja vaativin tehtävä on vahingon kärsijälle näyttää, että vahingon jälkeen todetun vamman tai sairauden sattuneen tapahtuman (tapaturma) välillä on todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys. Vaikka syy-yhteys monissa tapauksissa näyttäisi olevan ainakin teoriassa riidaton asia, syy-yhteyden olemassaolon arvioiminen on kuitenkin todennäköisysharkintaa. Tämä tarkoittaa sitä, että arvioitavaksi tulee muun muassa se, onko tapaturma ollut voimakkuudeltaan riittävä ja mekanismiltaan sopiva aiheuttamaan kyseisen vamman tai sairauden. Todennäköisellä lääketieteellisellä syy-yhteydellä tarkoitetaan esitöiden (HE 93/2015, s 10) mukaan sitä, että vamman tai sairauden aiheutumista vahinkotapahtuman

seurauksena voidaan pitää kaikki arviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen todennäköisempänä kuin sen aiheuttamasta muusta syystä. Toisin sanoen syy-yhteyden puolesta puhuvien seikkojen tulisi olla painavampia kuin syy-yhteyttä vastaan puhuvien puolesta. Lain mukaan vakuutuslääkäriin (joka ei ole vahinkoa kärsijää hoitava lääkäri) tehtävä on lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi ja hänen on merkittävä perustelu arvionsa korvausasiakirjoihin. Valitettavasti näin ei näytä käytännössä tapahtuvan, vaan vakuuslaitosten päätösten (jotka nojautuvat pitkälti vakuutuslaitosten lääkäreiden lausuntoihin) perustelut saattavat olla sangen niukkasanaisia ja nojautuvat useinkin hyvin puutteellisiin selvityksiin. Lisäksi vakuutuslääkärit arvioivat usein riitatilanteessa asiaa toisin kuin työntekijää hoitava lääkäri. Vakuutuslaitoksilla on lain mukaan korostettu perusteluvollisuus päätökseen johtaneiden lääketieteellisten seikkojen osalta, mikäli tilanteissa, joissa vakuutuslaitos epäilee korvauksen saamista.

Työtapaturma-asioissa osapuolet ovat asemaltaan hyvin epätasapainoisia taloudellisilta resurssiltaan ja riskinkantokyvyiltään, Vahingon kärsijä onkin todistelun (syy-yhteys) osalta tosiasiallisesti täysin riippuvainen vahingon kärsijöiden asiantuntijalääkäreiden lausunnoista. Korkea-asteisen näytön selvittäminen on usein vahingonkärsijälle (työntekijä) oikeussuhteessa heikompana, kohtuuttoman hankalaa ja taloudellisesti rasittavaa.

Riitatilanteissa kannattaakin mahdollisimman nopeasti olla yhteydessä työtapaturmien korvausjuridiikkaan sekä varsinkin vakuutuslääketieteelliseen perehtyneeseen lakimieheen.

Korvaukset

Korvauksissa ei ole eurorajoja eikä myöskään pääsääntöisesti aikarajoja. Maksettavan korvauksen määrään voi vaikuttaa se, että vahinkotapahtuman syynä on ollut vahingoittuneen päihtymys tai törkeä huolimattomuus, jolloin tehdään vähennys, joka on enintään puolet päivärahan määrästä.

Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan korvataan seuraavia tapaturman aiheuttamia kustannuksia:

- sairaanhoidon kustannukset (tutkimus- ja hoitokulut, lääkkeet, kuntoutus yms.);
- palkan korvaaminen tutkimusajalta ja fysikaalisen hoidon ajalta (max 7/30 pv);
- matka- ja majoituskulut (oman auton käytöstä puolitettu km korvaus);
- kodinhoidon lisäkustannukset vuoden ajalta (siivous, lastenhoito kaupassakäynti);
- vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet henkilökohtaisessa käytössä olevat silmälasit, kuulokojeet ja muut laissa luetellut vastaavat esineet;
- sairaanhoidon antamisen yhteydessä rikutut vaatteet ja rikutun sormuksen korjaus.

Työtapaturman aiheuttamia kustannuksia korvataan myös hoitotuella ja vaatelisällä, jotka perustuvat kaavamaiseen korvausmäärään. Sairanhoidon korvaukset ja muut kustannusten korvaukset ovat pääsääntöisesti verovapaita. Ansiomenetykskorvauksilla (päiväraha mikäli vahingoittunut on työkyvytön, kokonaan tai osittain, vähintään kolmena peräkkäisenä vahinkopäivää lukuun ottamatta) pyritään takamaan vahingoittuneen toimentulo vastaavaan tasoisena kuin mitä se olisi ollut ilman työtapaturmaa. Sen suuruus perustuu lähtökohtaisesti vahinkotapahtumhetken ansiotasoon, jota mitataan vuosityöansioilla.

Haittarahaa maksetaan (verovapaita tuloa) työtapaturman aiheuttamasta pysyvästä yleisestä haitasta. Sen suuruus määräytyy haittaluokan suuruuden mukaan. Haittaluokkia on 20.

Haittaluokissa 1–5 korvaus on kertakaikkinen ja haittaluokissa 6–20 korvaus on jatkuva, paitsi syöpätapauksissa.

Etuuksiin kuuluu myös tärkeänä osana kuntoutus, jolla edistetään muun muassa työhön paluuta,

sekä perhe-eläke ja hautausapu kuolemantapauksissa.

Tapaturmaeläkettä maksetaan, kun on kulunut vuosi vahinkotapahtumasta, jos työtapaturma silloin aiheuttaa työkyvyttömyyttä. Tapaturmaeläkettä myönnetään joko määräajaksi tai toistaiseksi. tapaturmaeläke voi olla myös osaeläke. Tapaturmaeläkettä myönnetään niin kauan kuin työtapaturma aiheuttaa korvattavaa työkyvyttömyyttä. Täysi tapaturmaeläke on pääsäännön mukaan 85 prosenttia vahingoittuneen vuosityöansioista.

Muutoksenhaku:

Työtapaturmavakuutusasioilla on oma erillinen muutoksenhakujärjestelmänsä. Vakuutusyhtiön antamaan päätökseen haetaan muutosta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Seuraava valitusaste on Vakuutusosasto, jonne valitusajaksi on 30 päivää päätöksen tiedoksiannosta. Viime kädessä Korkein oikeus (KKO) ratkaisee asian, mikäli myöntää valituslupaa. Valitus ja valituslupahakemus on toimitettava 60 päivän kuluessa Vakuutusosaston päätöksen tiedoksi saamisesta.

Toimistomme auttaa sinua kaikissa työtapaturmiin liittyvissä juridisissa sekä vakuutuslääketieteellisissä ongelmissa.

Björn Holming
Oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari
Lakiasiaintoyritys Björn Holming law firm
Mobil: 040 7731416
Email: bjorn@holminglaw.com
www.holminglaw.com